

ประกาศใช้หนังสือสัญญาทางพระราชไมตรี
การค้าขาย และการเดินเรือ ระหว่างสยาม กับโปรตุเกส

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า

โดยที่หนังสือสัญญาทางพระราชไมตรี และการค้าขาย และการเดินเรือ ซึ่งได้แก้ไขฉบับดาหนังสือสัญญาแต่ก่อนระหว่าง สยามกับเรูปulikโปรตุเกสฉบับ ๑ กับโปรตุเกสว่าด้วย

เล่ม ๔๓ หน้า ๓๘๗ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๖๕

อำนาจศาล อันจะพึงใช้แก่คนในบังคับและในอารักขาของ
โปรตุเกสในกรุงสยาม ฉบับ ๑ ลงนามวันเดียวกัน อันพระยา
สรรพกิจปรีชา อัครราชทูตสยามประจำกรุงลิสบอน ผู้มีอำนาจ
เต็มฝ่ายสยาม กับดอกเตอร์ วาสโค บอรุเกส เสนาบดีกระ
ทรวงการต่างประเทศโปรตุเกส ผู้มีอำนาจเต็มฝ่ายโปรตุเกส
ได้ลงนามกันที่กรุงลิสบอน เมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม พระพุทธ
ศักราช ๒๔๖๕ นั้น มีข้อสัญญากันว่า จะได้ใช้หนังสือสัญญา
และโปรโตคอลนี้ เมื่อครบ ๓๐ วันภายหลังวันแลกเปลี่ยน
สัตยาบันต่อกันแล้วเป็นต้นไป

และโดยที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระราช
สัตยาบัน และประธานาธิบดีแห่งเรpublicโปรตุเกสได้ให้
สัตยาบันหนังสือสัญญาและโปรโตคอลที่วานี้แล้ว และสัตยาบัน
ทั้งสองฝ่ายนี้ อัครราชทูตสยามประจำกรุงลิสบอน กับผู้มี
อำนาจเต็มฝ่ายโปรตุเกสได้แลกเปลี่ยนต่อกันที่กรุงลิสบอน
เมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๕ แล้ว ฉะนั้น
หนังสือสัญญาและโปรโตคอลที่วานี้ จึงเป็นอันใช้ได้ตั้งแต่
วันที่ ๓๐ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๕ เป็นต้นสืบไป

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๓ หน้า ๓๘๘

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สั่งให้เจ้าพนักงานทุกกระทรวงทบวงการ และบันดาผู้ซึ่งมีการเกี่ยวข้องกับหนังสือสัญญา และโปรโตคอลนั้นว่า ให้ถือตามกระทำตามข้อความที่กล่าวไว้ในหนังสือสัญญาและโปรโตคอลที่ว่านี้ จงทุกข้อทุกประการ ตั้งแต่วันที่ ๓๐ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๕ เป็นต้นสืบไป

ประกาศมาณวันที่ ๑ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๕ เป็นปีที่ ๒ แห่งรัชกาลปัจจุบันนี้

เล่ม ๔๓ หน้า ๓๘๕ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๖๕

หนังสือสัญญา

ทางพระราชไมตรี การค้าขาย และการเดินเรือ

ระหว่างสยาม กับ โปรตุเกส

สมเด็จพระเจ้ากรุงสยาม และประธานาธิบดีแห่งเรปูบลิกโปรตุเกส มีมโนรถที่จะกระทำให้ทางพระราชไมตรีและความเข้าใจอันดี ซึ่งมีต่อกันอยู่แล้วโดยผาสกในระวางรัฐทั้งสองนี้ให้หนักแน่นยิ่งขึ้น และเชื่อมั่นว่าทางที่จะบันลึความมุ่งหมายนี้ ไม่มีอย่างอื่นดียิ่งกว่าที่จะแก้ไขบันดาหนังสือสัญญาที่ได้มีต่อกันในระวางประเทศทั้งสองมาแต่ก่อนนั้น จึงได้ตกลงจะกระทำการแก้ไขนั้นให้เป็นอันสำเร็จ โดยอาศัยหลักแห่งความสมธรรมและความอำนวยความสะดวกให้แก่กันและกันเป็นมูลฐาน และเพราะฉะนั้นจึงได้ทรงแต่งตั้งและแต่งตั้งผู้มีอำนาจเต็มทั้งสองฝ่าย คือ

ฝ่ายสมเด็จพระเจ้ากรุงสยามนั้น

พระยาสรวพกิจปรีชา อัครราชทูตพิเศษผู้อำนาจเต็มของพระองค์ ประจำเรปูบลิกโปรตุเกส

ฝ่ายประธานาธิบดีแห่งเรปูบลิกโปรตุเกสนั้น

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๖๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๓ หน้า ๓๕๐

ท่าน ดร. วาสโก บอรเกส เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ

ผู้ซึ่งเมื่อได้ส่งหนังสือมอบอำนาจให้ตรวจดูซึ่งกันและกัน และได้เห็นเป็นอันถูกต้องแบบอย่างดีแล้ว ได้ปรึกษากันตกลงกัน ทำสัญญาเป็นข้อดังต่อไปนี้

ข้อ ๑

ในระวางรูปโลกโปรตุเกสกับพระราชอาณาจักรสยาม จะต้องมีสันติภาพต่อกันเป็นนิจ และมีไมตรีต่อกันเป็นนิจ

ข้อ ๒

อัครภาคแห่งสัญญานี้ได้ยินยอมตกลงกันว่า ถ้ามีความแตกต่างกันเกิดขึ้นในระวางสองฝ่าย ซึ่งไม่สามารถจะระงับให้แล้วเสร็จกันได้ด้วยการทำความตกลงปรองดองกันตามธรรมดา โดยทางทูตไשר ทั้งสองฝ่ายจะเสนอความแตกต่างกันนั้น ต่ออนุญาโตตุลาการ จะเป็นคนเดี่ยวๆหลายคนก็ตาม ซึ่งทั้งสองฝ่ายจักได้เลือกสรรขึ้นนั้น ฤๅต่อศาลประจำยุติธรรมระวางประเทศนครุสเซก ศาลนี้จะต้องมีอำนาจเหนือคดีนั้น โดยความยินยอมพร้อมกันทั้งสองฝ่าย ฤๅถ้าทั้งสองฝ่ายไม่

เล่ม ๔๓ หน้า ๓๕๑ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๖๕

ตกลงพร้อมใจกันได้ ศาลก็จะได้อำนาจเช่นนั้น โดยฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งทำคำขอแต่ฝ่ายเดียว แต่ทว่า ตามที่ว่ามีมาแล้ว เป็นอันใช้ไม่ได้สำหรับปัญหาซึ่งกระทบกระทั่งแก่สภาพเอกราช ฎาเกียรติยศของอัครภาคีแห่งสัตตญานี้ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ฎาซึ่งเกี่ยวแก่ผลประโยชน์ของประเทศอันมิใช่ อัครภาคี

ข้อ ๓

คนในบังคับฎาพลเมืองของอัครภาคีแห่งสัตตญานี้ แต่ละฝ่าย เมื่อได้ยอมตนอยู่ใต้อำนาจกฎหมายและข้อบังคับต่างๆ ซึ่งใช้อยู่ในเขตนั้นแล้ว จะต้องมิเสรีภาพในอันจะกระทำการเหล่านี้ได้ คือ เข้าไป และเค็รทาง และอาศัยอยู่ในอาณาเขต และดินแดนของอีกฝ่ายหนึ่ง และจะต้องมิเสรีภาพในอาณาเขต และดินแดนนั้น ๆ ที่จะดำเนินการค้า พาณิชย์ และหัตถกรรม และประกอบการในทางศาสนา ทางศึษา และทางทานการกุศล และใช้ผู้นับฐระเป็นตัวแทน และเข้าที่ดินฎาสถานที่อันสร้างขึ้นได้ โดยมีกำหนดอย่างเดียวกันกับคนในบังคับ ฎาพลเมืองพื้นเมือง ฎาคนในบังคับฎาพลเมืองของชาติที่โปรดให้ได้ประโยชน์อย่างยั้ง

ในการที่ปวงที่เกี่ยวแก่การลู่ถือเอา การครอบครองและการจำหน่ายซึ่งกรรมสิทธิในทรัพย์สินทุกประเภทนั้น คนใน

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๓ หน้า ๓๕๒

บังคับฤพลเมืองของอัครภาคีแห่งสัตตภูณันแต่ละฝ้าย ตลอด
ทัวไปใอาณาเขตและดินแดนของอีกฝ้ายหนึ่งนั้น จะต้อง
ตั้งอยู่ในฐานะอย่างเดียวกันทุกประการกับคนในบังคับ ฤพล
เมืองของชาติที่โปรดให้ได้ประโยชน์อย่างยิ่ง

คนในบังคับฤพลเมืองของอัครภาคีแห่งสัตตภูณัน แต่ละ
ฝ้าย จะไม่ต้องถูกบังคับให้เสียค่าภาระฤภาณัอกรภายใ
อย่างใด ๆ นอกจากฤยั๊งกว่าที่เรียกเก็บอยู่ ฤจะไ้เรียกเก็บ
ต่อไปจากคนในบังคับฤพลเมืองพื้นเมือง ฤจากคนในบังคับ
ฤพลเมืองของชาติที่โปรดให้ได้ประโยชน์อย่างยิ่ง

คนในบังคับฤพลเมืองของอัครภาคีแห่งสัตตภูณัน แต่ละ
ฝ้าย จะต้องได้รับใอาณาเขตและดินแดนของอีกฝ้ายหนึ่ง
ซึ่งความคุ้มครองมัน คงเป็นเนืองนิจสำหรับ กายตัวและทรัพย์สิน
ของตน และเมื่อได้ยอมตนอยู่ใอำนาจบันดาข้อไขซึ่ง
บังคับใแก่คนในบังคับ ฤพลเมืองพื้นเมือง ฤแก่คนใ
บังคับ ฤพลเมืองของชาติที่โปรดให้ได้ประโยชน์อย่างยิ่งนั้น
แล้ว ในกระบวนนี้จะต้องได้เสวยบันดาสิทธิและเอกสิทธิ
อย่างเดียวกับที่ใให้ใอยู่แล้วฤจะไ้ใให้ต่อไปแก่คนใบังคับ
ฤพลเมืองพื้นเมือง ฤแก่คนใบังคับ ฤพลเมืองของชาติที่
โปรดให้ได้ประโยชน์อย่างยิ่ง

เล่ม ๔๓ หน้า ๓๕๓ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๖๕

แต่ทว่าคนในบังคับอาณัติเมืองของอัครภาคีแห่งสัญญา
ทั้งสองฝ่ายจะต้องได้รับความยกเว้นในอาณาเขตและดินแดน
ของอีกฝ่ายหนึ่งจากการเกณฑ์ทหาร ไม่ว่าทางบกทางน้ำ
และไม่ว่าในกองทหารประจำการสามัญ ฤๅในกองทหารรักษา
การประจำชาติ ฤๅในเหล่าทหารมิลิเชีย กับทั้งจากการต้อง
เสียพลีโดยประการทั้งปวง อันบังคับให้เสียแทนการเกณฑ์
เป็นทหาร และจากบันดาการกั๊ยมที่เป็นการบังคับ และจาก
บันดาการบังคับเรียกเก็บเพื่อการทหาร ฤๅการส่งพลีเพื่อการ
ทหารทุกประการ

คนในบังคับอาณัติเมืองของอัครภาคีแห่งสัญญา แต่ละ
ฝ่าย จะต้องได้เสวยเสรีภาพบริบูรณ์ในอาณาเขตและดินแดน
ของอีกฝ่ายหนึ่ง ในการถือศาสนาได้ตามชอบใจตน และหากว่า
อนัตตามกฎหมาย และกฎ และข้อบังคับ ซึ่งใช้อยู่สำหรับ
ที่นั้นแล้ว จะต้องมีสิทธิที่จะปฏิบัติพิธีกรรมในทางนัมัสการ
ตามลัทธิที่ตนนับถือได้ จะเป็นการกระทำเฉพาะบุคคลฤๅเป็น
การสาธารณก็ตาม

ข้อ ๔

บันดาเคหะสถาน คลังสินค้า โรงงานหัตถกรรม ร้าน และ
สถานที่อันสร้างขึ้นอย่างอื่น ๆ ทั้งปวงของคนในบังคับอาณัติ

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๖๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๓ หน้า ๓๕๔

เมืองของอัครภาคีแห่งสัญญาันแต่ละฝ่าย ที่อยู่ในอาณาเขต
ของอีกฝ่ายหนึ่ง รวมทั้งสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งใช้เกี่ยวเนื่องกัน
สำหรับเป็นที่อาศัยอยู่ ฤาเป็นที่ค้าขายนั้น จะต้องได้รับความ
ยกเว้นจากการตรวจและค้น และจากการสอดคุ ฤาตรวจ
สมุด ฤาเอกสาร ฤาบัญชี ซึ่งมีอยู่ในนั้น เว้นไว้แต่จะกระทำ
ตามข้อใจ และตามระเบียบการที่มีบัญญัติไว้ในกฎหมาย
และกฎและข้อบังคับ อันจะพึงใช้แก่คนในบังคับฤาพลเมือง
พื้นเมือง

ข้อ ๕

ในระวางอัครภาคีแห่งสัญญาทั้งสองฝ่ายนี้ จะต้องถ้อยที่
ถ้อยมีเสรีภาพบริบูรณ์ทุกประการในการค้าขายและการเดินเรือ
ไปมาถึงกันและกัน

คนในบังคับฤาพลเมืองของอัครภาคีแห่งสัญญาัน แต่ละ
ฝ่าย พร้อมทั้งเรือและสินค้าบนทุกเรือของตน จะต้องมเสรี
ภาพที่จะไปได้โดยปราศจากอุปสรรคและภยันตรายยังท่าเล
คลื่นที่ และเมืองท่า และลำน้ำทุกแห่งในบันดาอาณาเขตของ
อีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งได้เปิดฤาจะได้เปิดต่อไปให้มีการค้าขายและ
การเดินเรือได้กับเมืองต่างประเทศ

ข้อ ๖

ในการนำสิ่งของอันบังเกิดขึ้น ฤๅทำขึ้นในอาณาเขตของ อัครภาคีแห่งสัญญานี้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เข้าไปในอาณาเขต ของอีกฝ่ายหนึ่ง ไม่ว่าสิ่งของนั้นจะมาจากที่ใดก็ตาม ห้าม มิให้ใช้การห้ามฤๅการจำกัดอย่างใด ๆ ซึ่งไม่ได้บังคับใช้เหมือน กันแก่การนำสิ่งของเช่นเดียวกันอันบังเกิดขึ้น ฤๅทำขึ้นใน เมืองต่างประเทศใด ๆ อันนั้นเข้ามา อันว่าบันทึกฐานทั่วไปนี้ ถ้าจะมีการยกเว้นได้ ก็แต่เฉพาะการห้ามเนื่องในการสุขภาพ ภิบาล ฤๅการห้ามอย่างอื่น ๆ ซึ่งต้องมีขึ้นเพราะความจำเป็น แห่งการรักษาความปลอดภัยของบุคคล ฤๅของปศุสัตว์ ฤๅ ของพฤษภักษาชาติ ซึ่งมีประโยชน์ในทางเกษตรกรรม และ เฉพาะวิธีการอันพึงใช้ในประเทศทั้งสองนี้ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง สำหรับสิ่งของที่ได้รับผลแห่งการผ่อนภาษี โดยตรงฤๅโดยอ้อม ในประเทศอีกฝ่ายหนึ่งเท่านั้น

และในการนำสิ่งของ ออกจากอาณาเขตของ อัครภาคีแห่ง สัญญานี้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไปยังอาณาเขตของอีกฝ่ายหนึ่งก็ เหมือนกัน ห้ามมิให้บังคับใช้การห้ามฤๅการจำกัดอย่างใด ๆ ซึ่งไม่ได้บังคับใช้เหมือนกันแก่การนำสิ่งของเช่นเดียวกันออกไปยังเมืองต่างประเทศใด ๆ อัน

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๓ หน้า ๓๕๖

แต่ที่ว่า เปนที่เข้าใจกันว่า บทบัญญัติในข้อนี้จะต้องไม่
เป็นอันพึงใช้สำหรับอาวุธ ฤๅยุทธภัณฑ์ ฤๅสิ่งของใดๆ อัน
เปนของผูกขาดของรัฐบาลอยู่ในเวลานี้ ฤๅจะพึงเปนต่อไป
ในภายหน้า

ข้อ ๗

คนในบังคับฤๅพลเมืองของอัครภาคีแห่งสัญญานี้ แต่ละ
ฝ่าย จะต้องมีเสรีภาพที่จะเข้าไปยังบันดาศาลยุติธรรมของอีก
ฝ่ายหนึ่ง เพื่อเรียกร้องและป้องกันสิทธิของตน และจะต้อง
มีเสรีภาพเท่าเทียมกันกับคนในบังคับ ฤๅพลเมืองพื้นเมือง
ฤๅกับคนในบังคับ ฤๅพลเมืองของชาติที่โปรดให้ ได้ประโยชน์
อย่างยิ่ง ในอันที่จะเลือกและใช้ผู้รุกรูกฎหมายและทนายความ
และผู้แทนให้ทำการเรียกร้องและป้องกันสิทธิของตนต่อหน้า
ศาลนั้น ๆ และในการที่คนในบังคับฤๅพลเมืองของอัครภาคี
แห่งสัญญานี้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จะเข้าไปยังศาลยุติธรรมของอีก
ฝ่ายหนึ่งดังที่ว่านั้นนั้น จะต้องไม่ถูกบังคับให้ปฏิบัติตามข้อไข
ฤๅความบังคับอย่างใด ๆ ซึ่งมีได้ ให้แก่คนในบังคับฤๅพลเมือง
พื้นเมือง ฤๅแก่คนในบังคับ ฤๅพลเมืองของชาติที่โปรดให้ ได้
ประโยชน์อย่างยิ่ง

เล่ม ๔๓ หน้า ๓๕๗ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๖๕

ข้อ ๘

บริษัทจำกัด และบริษัทอื่น ๆ และสมาคมทั้งหลายซึ่งได้
จัดวางระเบียบการตามกฎหมาย และมีสำนักใหญ่อยู่ในอาณา
เขตของอัครภาคีแห่งสัญญาสี่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้น เปนอันได้
รับอำนาจในอาณาเขตของอีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อดำเนินสิทธิ และ
ดำเนินกิจการของตน และเป็นโจทฎาเป็นจำเลยในศาลของ
ฝ่ายนั้นได้ หากว่าอนุวัตตามกฎหมายของฝ่ายนั้น

อนึ่งห้ามมิให้ บังคับใช้ข้อไขฎาความบังคับอย่างใด ๆ แก่
บันดาองค์คณะฎาบริษัทฎาสมาคมซึ่งได้จัดวางระเบียบการตาม
กฎหมายของอัครภาคีแห่งสัญญาสี่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ในการที่
จะเข้าไปยังศาลยุติธรรมของอีกฝ่ายหนึ่งดังที่วามาแล้วนั้น ซึ่ง
มิได้เป็นอันพึงใช้แก่องค์คณะ ฎาบริษัท ฎาสมาคม ของ
ชาติที่โปรดให้ ได้ประโยชน์อย่างยิ่ง

ข้อ ๙

ในการท้งปวงที่เกี่ยวกับภาษีผ่านแดน การคลังสินค้า การ
ผ่อนภาษี การให้มีความสะดวกต่าง ๆ การตรวจและตีราคา
สินค้า และการคืนภาษีสินค้าซึ่งส่งกลับออกไปนอกแดนนั้น
คนใน บังคับฎา พลเมือง ของ อัครภาคีแห่ง สัญญาสี่ ฝ่าย

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๖๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๓ หน้า ๓๕๘

จะต้องได้รับผลปฏิบัติใน อาณาเขต และดินแดน ของอีกฝ่าย
หนึ่งเสมอภาค บริบูรณ์ กับคนใน บังคับฯฯ พลเมือง ของ ชาติที่
โปรดให้ ได้ประโยชน์อย่างยิ่ง

ข้อ ๑๐

ประเทศโปรตุเกสยอมรับนับถือว่า หลักนิยมแห่งความ
อิสรภาพประจำชาตินั้น จักต้องได้แก่พระราชอาณาจักรสยาม
ในการทั้งปวงซึ่งเกี่ยวข้องกับพิกัด อัตรภาษี สำหรับ สินค้า ขาเข้า
และขาออก การคืนภาษีสินค้า ที่ส่งกลับออกไปนอกแดน
การภาษีผ่านแดน และการภาษีอากรและการช่วยสาอากร
อย่างอื่น ๆ ทั้งปวง และโดยมีข้อไขอยู่ว่าจะต้องได้รับผล
ปฏิบัติเสมอเหมือนกับชาติอื่น ๆ ในการเหล่านี้ไซ้ ประเทศ
โปรตุเกสยินยอมที่จะให้กรุงสยามเพิ่มพิกัดภาษีศุลกากรให้สูง
ขึ้นกว่าที่กำหนดไว้ในหนังสือสัญญาซึ่งมีอยู่ในเวลานี้ได้ แต่
ทว่า มีข้อไขต่อไปด้วยว่า บันดาชาติอื่น ๆ ซึ่งมีหลักฐานที่
จะเรียกร้องเอาผล ปฏิบัติ พิเศษใน ส่วน พิกัดภาษี ศุลกากรใน
กรุงสยามได้นั้น จักยินยอมให้เพิ่มได้เช่นนี้ด้วยความเสรีและ
โดยไม่เรียกร้องเอาประโยชน์ ฤๅเอกสิทธิเป็นการทดแทน
อย่างใดเลย

เล่ม ๔๓ หน้า ๓๕๕ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๖๕

ข้อ ๑๑

ส่วนการพิกัตอัตรภาษีศุลกากรนั้น จนกว่าจะได้ทำและให้สัตยาบันความตกลงว่าด้วยการค้าขายกันใหม่ไซ้ ฝ่ายประเทศโปรตุเกสจะต้องได้รับผลปฏิบัติในกรุงสยามอย่างที่ได้แก่ชาติที่โปรดให้ได้ประโยชน์อย่างยิ่ง และฝ่ายกรุงสยามจะต้องได้รับผลปฏิบัติในประเทศโปรตุเกสในอันที่จะเสียภาษีศุลกากรได้ตามพิกัตอัตรอย่างต่ำที่สุด แต่หากมีข้อไขต่อไปอีกว่ากรุงสยามจะต้องได้รับผลปฏิบัติอย่างที่ได้แก่ชาติที่โปรดให้ได้ประโยชน์อย่างยิ่งอีกด้วยเหมือนกัน สำหรับการนำเข้า (คือ เลขที่ ๔๗๐ และ ๔๗๑ แห่งพิกัตภาษีศุลกากรของโปรตุเกสบัดนี้) และการนำดิบุก (คือ เลขที่ ๑๓๖, ๑๓๗, ๑๓๘, ๔๔๕ และ ๖๕๗ แห่งพิกัตอันเดียวกัน) อันได้บังเกิดขึ้น ฤทำขึ้นในกรุงสยามและนำเข้าไปในประเทศโปรตุเกสนั้น

ข้อ ๑๒

เพื่อป้องกันมิให้ไชยห่อการค้าที่เท็จ ฤ ใ้การแสดงถิ่นกำเนิดสินค้าที่เท็จนั้น รัฐบาลสยามยอมรับนับถือว่า การที่เรียกชื่อสุรนาองุ่นว่า "เหล้าปอร์ด" และ "เหล้ามะเดรา" นั้น ได้ละเพาะแก่สุรนาองุ่นซึ่งบังเกิดขึ้นในแวนแคว้นแห่ง

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๖๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๓ หน้า ๔๐๐

แม่น้ำคูโรที่เป็นเขตของประเทศโปรตุเกสและในเกาะมะเดรา
เท่านั้น และยินยอมว่าถ้ามีการใช้เรียกชื่อเช่นว่านี้ผิดสำหรับ
สุรนา อ่องุ่น ซึ่ง มิได้ มี กำเนิด บัง เกิด ขึ้น ใน ประเทศโปรตุเกส
ฤาในเกาะมะเดรานั้นเมื่อใด กรุงสยามจะต้องจัดการให้ความ
ผิดนั้น ๆ เป็นอัน ต้อง พ้อง ร้อง ใน อาณาเขต ของ ตน ตาม ข้อ
บังคับ และ กฎหมาย ที่ ใช้อยู่ ใน ท้อง ถิ่น นั้น ๆ การ พ้อง ร้อง เช่น
นี้ เจ้าพนักงาน กรม สุลกากร ฤา เจ้าพนักงาน รัษฎการ ฤา เอกชน
ฤา สมาคม ที่ เกี่ยว ข้อง จะ เป็น ผู้ พ้อง ก็ ได้ สุด แล้ว แต่ บท กฎ
หมาย ที่ พึง ใ้ สำหรับ ท้อง ถิ่น นั้น ๆ

การห้ามที่ว่ามาข้างบน นั้น ใน เรื่อง ใ้ ชื่อ ภูมิศาสตร์ สำหรับ
เรียกชื่อสุรนา อ่องุ่น ซึ่ง ไม่มี สิทธิ อัน แท้จริง ที่ จะ ใ้ ช้ ชื่อนั้น ได้
นั้น เป็นการห้ามที่ พึง ใ้ ต่ ตลอด ถึง บ้าน ตา สุรนา อ่องุ่น ที่ มี นาม
ถิ่น กำเนิด อัน แท้จริง บอก ไว้ ด้วย ฤา ที่ ใ้ ช้ ชื่อนั้น แต่ มี คำ เต็ม
ว่า “ชนิด” ฤา “ทำนอง” ฤา “แบบ” ฤา คำ เช่น เดียว
กัน นั้น อัน อาจ จะ ทำ ให้ กำเนิด อัน แท้จริง ของ สินค้า นั้น เป็น ที่
สงสัย ได้

ข้อ ๑๓

ในการทั้งปวงที่เกี่ยวกับการจัดเรือให้จอดอยู่เป็นที่ การ
ขนสินค้าลงเรือ และการขนสินค้าขึ้นจากเรือที่เมืองท่า ที่

เล่ม ๔๓ หน้า ๔๐๑ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๖๕

ท้องถิ่น ที่อยู่ ที่ทอดสมอ ฤๅที่อ่าวจอดเรือของประเทศทั้งสองนั้น อัครภาคีแห่งสัญญานี้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จะต้องไม่ให้เอกสิทธิ์แก่เรือของประเทศอื่น นอกจากที่จะได้ให้แก่เรือของอัครภาคีแห่งสัญญานี้อีกฝ่ายหนึ่งเหมือนกัน ความเจตนาของอัครภาคีแห่งสัญญานี้มีอยู่ว่า ในกระบวนนี้เรือแต่ละฝ่ายจะต้องได้รับผลปฏิบัติ อย่างที่ ประสาทให้แก่เรือ ของ ชาตินี้โปรดให้ ได้ประโยชน์อย่างยิ่ง

ข้อ ๑๔

การค้าขายตามชายทะเลเลขของอัครภาคีแห่งสัญญาทั้งสองฝ่าย กับทั้งการเดินเรือในระหว่างประเทศโปรตุเกสกับเมืองขึ้นของประเทศโปรตุเกสและระหว่างเมืองขึ้น เหล่านั้น เองนั้น เป็นอันยกเว้นจากบทบัญญัติแห่งหนังสือสัญญานี้ และจะต้องกำหนดเป็นระเบียบตามกฎหมาย และกฎ และข้อบังคับต่าง ๆ ของกรุงสยาม ฤๅของประเทศโปรตุเกส และดินแดนของประเทศโปรตุเกสแล้วแต่กรณี

แต่ที่ว่าเป็นที่เข้าใจกัน ในกระบวนนี้คนในบังคับและเรือสยามในอาณาเขตและดินแดนของประเทศโปรตุเกสและพลเมืองและเรือโปรตุเกสในอาณาเขตและดินแดนแห่ง พระ

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๖๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๓ หน้า ๔๐๒

ราชอาณาจักรสยาม จะต้องได้เสวยสิทธิซึ่งได้ประสาท ฤๅ
จะได้ประสาท โดยกฎหมาย ฤๅกฎ ฤๅข้อบังคับต่าง ๆ ให้
แก่คนในบังคับ ฤๅพลเมือง ฤๅเรือของชาติอื่น ๆ

ข้อ ๑๕

ถ้ากำนันรบฤๅเรือค้าขายลำใดของอัครภาคีแห่งสัญญาญี่ฝ่าย
ใดฝ่ายหนึ่ง เกยติดตันตามฝั่งทะเล ฤๅอับปางลงในน้ำ
ฤๅอ่าวจอดเรือของรัฐอีกฝ่ายหนึ่ง ตัวกำนันฤๅเรือนั้นและ
คนโดยสาร และสินค้าที่มันทุกในนั้น จะต้องได้รับประ
โยชน์ที่โปรดให้และความคุ้มกัน อย่างเดียวกันกับ ที่กฎหมาย
และข้อบังคับของรัฐฝ่ายนั้นประสาทให้ ฤๅจะได้ประสาท
ให้ในกรณีเช่นเดียวกันแก่เรือของชาติที่โปรดให้ได้ประโยชน์
อย่างยิ่ง นายเรือและลูกเรือจะต้องได้รับความอุปการะและ
ช่วยเหลือโดยประมาณอย่างเดียวกับที่ได้แก่คนในบังคับ ฤๅ
พลเมืองของชาติที่โปรดให้ได้ประโยชน์อย่างยิ่ง และสินค้า
ที่กัมาได้จากกำนันฤๅเรือค้าขายของอัครภาคีแห่งสัญญาญี่ฝ่าย
ใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งได้เกยติดตัน ฤๅอับปางนั้น จะต้องไม่ถูก
บังคับให้เสียภาษีศุลกากร อย่างไรใน อาณาเขต ของ อัครภาคี
แห่งสัญญาญี่อีกฝ่ายหนึ่ง เว้นไว้แต่ที่ได้เบิกด่านเอาออก
จำหน่ายบริโศคภายในรัฐฝ่ายนั้น

ข้อ ๑๖

เรือบของอัครภาคแห่งสัตตภูณันแต่ละฝ่าย พึงเข้าไปและพักอยู่และทำการซ่อมแซมได้ณะบันดาเมืองท่าและท่าเล็ดถิ่นที่ของอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งยอมให้เรือบของชาติอื่น ๆ เข้าไปได้และณะที่นั้น ๆ เรือบนั้น ๆ จะต้องยอมอยู่ได้อำนาจข้อบังคับและได้รับผลแห่งเกียรติยศ ประโยชน์ เอกสิทธิ และความยกเว้นต่าง ๆ อย่างเดียวกับที่ได้ให้อยู่เวลานี้ ฤจะจะได้ให้ต่อไปในภายหน้าแก่บันดาเรือบของชาติใด ๆ อื่น

ข้อ ๑๗

ในการที่เกี่ยวข้องแก่เปเตนต์ เครื่องหมายการค้า ยี่ห้อการค้า แบบอย่างต่าง ๆ และสิทธิในสำเนาทั้งปวงนั้น คนในบังคับฤพลเมืองของอัครภาคแห่งสัตตภูณันแต่ละฝ่าย เมื่อได้กระทำตามแบบวิธี ซึ่งกำหนดไว้ในกฎหมายนั้นแล้ว จะต้องได้รับความคุ้มครองในอาณาเขต และดินแดน ของ อีก ฝ่ายหนึ่งเสมอเหมือนกับคนใน บังคับฤพลเมืองของชาติที่โปรดให้ได้ประโยชน์อย่างยิ่งในการนั้น ๆ

ข้อ ๑๘

อัครภาคแห่งสัตตภูณันแต่ละฝ่าย พึงตั้งกงสุลเยเนอราล กงสุล รองกงสุล และเจ้าพนักงานาร ฤพนักงารกงสุลอย่าง

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๓ หน้า ๔๐๔

อื่น ๆ ให้ไปอยู่ณะบันดาเมืองและเมืองท่าใน อาณาเขตและ
ดินแดนของอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเป็นอันยอมให้เจ้าพนักงานอย่าง
เดียวกันของประเทศอื่น ๆ ไปอยู่นั้นได้

แต่ที่ว่า เจ้าพนักงานและพนักงานกงสุลเช่นว่านี้จะเข้าทำ
การตามหน้าที่ไม่ได้ จนกว่าจะได้รับความเห็นชอบและอนุมัติ
ของรัฐบาลซึ่งคนจะไปประจำอยู่นั้น

เจ้าพนักงานทั้งหลายนี้ จะต้องมีสัทธิที่จะปฏิบัติการตาม
อำนาจได้ทุกประการ และจะต้องได้รับผลแห่งเกียรติยศและ
เอกสิทธิ และความยกเว้น และความคุ้มกันทุกอย่างซึ่งประ
สาทให้อยู่แล้ว ฤฯ จะได้ประสาทให้ต่อไป แก่เจ้าพนักงาน
กงสุลของชาติที่โปรดให้ได้ประโยชน์อย่างยิ่ง

ข้อ ๑๕

ถ้าคนในบังคับฤาพลเมืองคนใดของอัครภาคีแห่งสัญญา
ฝ่ายใด ถึงแก่ความตายลงใน อาณาเขต ฤาดินแดน ของอีก
ฝ่ายหนึ่ง โดยไม่มีผู้ใดในประเทศที่ตนถึงแก่ความตายนั้น
ปรากฏทราบกันว่าเป็นทายาท ฤาเป็นผู้จัดการ พันยกรรม ซึ่ง ผู้
ตายได้แต่งตั้งไว้แล้ว เจ้าพนักงานฝ่ายที่อยู่ที่ผู้ทรงอำนาจจะ
ต้องแจ้งความแก่ เจ้าพนักงาน กงสุล แห่งชาติ ของ ผู้ที่ ถึง แก่

ความตาย ซึ่งอยู่ใกล้เคียงที่สุดให้ทราบโดยพลัน เพื่อจะได้แจ้งความที่จำเป็นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบโดยทันที

ถ้ามีคนในบังคับฤาพผลเมืองคนใดของอัครภาคีแห่งสัตตภูณีนฝ่ายใด ถึงแก่ความตายลงในอาณาเขตฤาดินแดนของอีกฝ่ายหนึ่ง โดยไม่มีผู้ใดละที่ ๆ ถึงแก่ความตายนั้นมีสิทธิตามกฎหมาย ของบ้านเมือง ของผู้ที่ถึงแก่ความตายที่จะเข้ารักษาและจัดการทรัพย์สินมรดก ฉะนั้นให้เจ้าพนักงานกงสุลผู้ทรงอำนาจแห่งรัฐของผู้ถึงแก่ความตายนั้น เมื่อได้ปฏิบัติถูกต้องตามแบบพิธีการที่จำเป็นทุกอย่างแล้ว ได้รับอำนาจเข้าพิทักษ์และจัดการทรัพย์สินมรดกนั้นโดยนัยและข้อชัดเจน ซึ่งกฎหมายของบ้านเมืองที่ทรัพย์สิน ของผู้ถึงแก่ความตายตกอยู่นั้นบัญญัติไว้

บทบัญญัติข้างบนนี้ จะต้องใช้บังคับด้วยเหมือนกันในกรณีเมื่อมีคนในบังคับฤาพผลเมืองคนใดของอัครภาคีแห่งสัตตภูณีนฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งได้ถึงแก่ความตาย ลงภายนอก อาณาเขตฤาดินแดนของอีกฝ่ายหนึ่ง แต่มีทรัพย์สินอยู่ภายในเขตนั้นแล้วมิได้มีผู้ใดในเขตนั้นมีสิทธิที่จะเข้ารักษาและจัดการทรัพย์สินมรดกนั้น

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๖๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๓ หน้า ๔๐๖

อนึ่งเป็นที่เข้าใจกันว่า ในสรรพการที่เกี่ยวข้องแก่การจัดการ
ทรัพย์สินมรดกของผู้ที่ได้ถึงแก่ความตายนั้น บันดาสิทธิ เอก
สิทธิ ประโยชน์ที่โปรดให้ ฤๅความคุ้มกันอย่างใด ๆ ซึ่งอัคร
ภาคีแห่งสัญญาฯ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ให้ไว้แล้ว ฤๅจะได้ให้
ต่อไป แก่เจ้าพนักงานรังสลุของต่างประเทศใด ๆ อันนั้น
จะต้องได้แก่เจ้าพนักงานรังสลุของอัครภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง ดุจกัน
โดยทันที และโดยไม่มีข้อไขอย่างหนึ่งอย่างใด

ข้อ ๒๐

บทสัญญาต่าง ๆ ในหนังสือสัญญานับนี้ ไม่กระทบกระทั่ง
ฤๅแทนที่ ฤๅเปลี่ยนแปลงกฎหมาย ฤๅกฎ ฤๅข้อบังคับอย่าง
ใด ๆ ของอัครภาคีแห่งสัญญาฯ ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด อันว่าด้วย
การอพยพเข้ามาในบ้านเมือง, การตำรวจ ฤๅการรักษาความ
ปลอดภัยของมหาชน ซึ่งใช้อยู่แล้วในเวลานี้ ฤๅจะได้ให้
ต่อไปในภายหน้า

อนึ่งบทบัญญัติไม่ว่าบทใดในหนังสือสัญญานับนี้ จะตีความ
ให้เป็นไปโดยนัยที่จะเบียดเบียนให้เสื่อมเสียประโยชน์แห่ง
อิสรภาพ อันหนังสือสัญญานับนี้ ประสาทให้แก่กรุงสยาม
ในเรื่องการอำนาจศาลฤๅการสรรพากรนั้นหาได้ไม่

ข้อ ๒๑

ตั้งแต่วันที่ หนังสือ สัญญาฉบับนี้ เป็นอันใช้ได้ เป็นต้นไป จะต้องใช้ หนังสือ สัญญาฉบับนี้ แทนบันดา หนังสือ สัญญา และอนุสัญญา และความตกลง และความยินยอม ซึ่งได้ทำไว้แต่ก่อน ในระวางอัครภาคีแห่งสัญญาทั้งสองฝ่ายนี้ และตั้งแต่วันนั้น เป็นต้นไป บันดา หนังสือ สัญญา และอนุสัญญา และความตกลง และความยินยอมแต่ก่อน ในระวางอัครภาคีแห่งสัญญานี้ทั้งสองฝ่าย รวมทั้ง หนังสือ สัญญาทางพระราชไมตรี, การค้าขาย และการเดินเรือ ในระวางกรุงสยามกับกรุงโปรตุเกส ซึ่งได้ลงนามกันที่กรุงเทพฯ ๗ ๑๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๑๘๕๕ และความตกลงว่าด้วยการนำเข้ามา และการจำหน่ายสุรา ลงวันที่ ๑๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๑๘๘๓ นั้น ต้องเป็นอันเลิกเป็นเครื่องผูกมัดต่อกัน

ข้อ ๒๒

หนังสือสัญญาฉบับนี้ จะต้องเป็นอันใช้ได้ ในกรุงสยามและส่วนสำหรับประเทศโปรตุเกสนั้น ให้เป็นอันใช้ได้ ในประเทศโปรตุเกสเอง และในเกาะที่อยู่ใกล้เคียง (คือเกาะมะเดรา และเกาะปอร์โตสันโต และเกาะอาซอเรส) แต่นอกจากข้อ ๑๐ และนอกจากโปรโตคอลว่าด้วยอำนาจศาลคดีท้าย

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๖๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๓ หน้า ๔๐๘

หนังสือสัญญาฉบับนี้ ซึ่งจะต้องเป็นอันพึงใช้แก่ประเทศ
โปรตุเกสและบันดาเมืองขึ้นของประเทศโปรตุเกสทั่วไปนั้น
หนังสือสัญญาฉบับนี้จะไม่เป็นอันใช้แก่เมืองขึ้นของโปรตุเกส
เมืองหนึ่งเมืองใด เว้นไว้แต่ประเทศโปรตุเกสจะได้แจ้ง
ความประสงค์ที่จะให้ใช้หนังสือสัญญานี้แก่เมืองขึ้นนั้น ๆ ให้
กรุงสยามทราบล่วงหน้าก่อนสิ้นกำหนดเวลาปีหนึ่ง นับตั้งแต่
วันแลกเปลี่ยนสัตยาบันหนังสือสัญญาฉบับนี้

ข้อ ๒๓

หนังสือสัญญาฉบับนี้ จะต้องมีผลเป็นอันใช้ได้เมื่อครบ
สามสิบวันภายหลังวันแลกเปลี่ยนสัตยาบันต่อกัน และจะ
ต้องเป็นอันใช้ได้อยู่ชั่วกำหนดเวลาสิบปีนับตั้งแต่วันนั้นสืบไป
ถ้าและอัครภาคีแห่งสัญญานี้ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่ได้แจ้ง
เจตนาที่จะเลิกสัญญานี้ล่วงหน้าสิบสองเดือนก่อนวันสิ้นกำหนด
สิบปีที่กล่าวมาแล้วนั้น สัญญานี้จะต้องคงเป็นเครื่องผูกมัด
ต่อไปจนกว่าจะสิ้นกำหนดปีหนึ่งนับตั้งแต่วันที่อัครภาคีฝ่ายใด
ฝ่ายหนึ่งจะได้บอกเลิกสัญญานี้

แต่ที่ว่า เป็นที่เข้าใจกันโดยชัดเจน ว่าการบอกเลิก
สัญญาเช่นว่านี้ จะมีผลพ้นหนังสือสัญญา ฎาอนุสัญญา ฎา

ความตกลง ฤๅความยินยอม ซึ่งได้ยกเลิกเสียแล้วโดย
หนังสือสัญญาฉบับนี้ ให้เป็นอันกลับใช้ได้อีกนั้นหาได้ไม่

ข้อ ๒๔

หนังสือสัญญาฉบับนี้จะต้องได้รับสัตยาบัน และสัตยาบัน
ตั้งสองฝ่ายนั้นจะต้องแลกเปลี่ยนกันณะกรุงลิสบอน ฤๅณะ
กรุงเทพฯ ฯ โดยเร็วที่สุดที่จะพึงกระทำได้

หนังสือสัญญาฉบับนี้ ได้ทำเป็นภาษาอังกฤษและภาษา
โปรตุเกส ข้อความต้องกัน แต่เป็นอันตกลงกันในที่นี้ว่า ถ้า
มีปัญหาเกิดขึ้นในเรื่องการตีความแห่งสัญญานี้ไซ้ร้ จะต้อง
ถือเอาบทสัญญาภาษาอังกฤษเป็นเครื่องหมายใจความและความ
มุ่งหมายที่แท้ของสัญญา

เพื่อเป็นพยานแก่การนี้ ผู้มีอำนาจเต็มแต่ละฝ่าย ได้ลง
นามและประทับตราลงไว้ในหนังสือสัญญานี้เป็นสำคัญ

ทำคู่กันเป็นสองฉบับณกรุงลิสบอน เมื่อวันที่สิบสี่เดือน
สิงหาคมคริสต์ศักราชพันเก้าร้อยยี่สิบห้า ตรงกับวันที่สิบสี่
เดือนที่ห้า พระพุทธศักราชสองพันสี่ร้อยหกสิบแปด

(ประทับตราและลงนาม) พระยาสรรพกิจปรีชา

(ประทับตราและลงนาม) ดร. วาสุโค บอรุเกส

ข้อความตีพิมพ์

โปรดเกล้าฯ ด้วยอำนาจศาลสำหรับใช้แก่คนในบังคับโปรตุเกสและบุคคลอื่น ๆ ซึ่งมีสิทธิที่จะอยู่ในความอารักขาของประเทศโปรตุเกสในพระราชอาณาจักรสยาม

ในขณะที่จะลงนามกันวันนี้ ในหนังสือสัญญาฉบับใหม่ ว่าด้วยทางพระราชไมตรี และการค้าขาย และการเดินเรือ ซึ่งทำกันในระหว่างพระราชอาณาจักรสยาม กับ เรปบลิกโปรตุเกสนี้ ผู้มีอำนาจเต็มของอัครภาคีแห่งสัญญานี้ทั้งสองฝ่าย ได้ยินยอมตกลงกันดังต่อไปนี้

ข้อ ๑

ระเบียบอำนาจศาลซึ่งได้ตั้งไว้ใน กรุงสยาม แต่ก่อนมาจนบัดนี้สำหรับใช้แก่พลเมืองโปรตุเกส และบุคคลในความอารักขาของโปรตุเกส กับทั้งเอกสิทธิ, ความยกเว้น และความคุ้มกันต่าง ๆ ซึ่งพลเมืองโปรตุเกสในกรุงสยามมีอยู่บัดนี้ เป็นส่วนหนึ่งฤเป็นของสำหรับกับระเบียบอำนาจศาลที่กล่าวนั้น ต้องเป็นอันเลิกขาดและสิ้นสุดลงในเวลาครบสามสิบวันภายหลังจากวันแลกเปลี่ยนสัตยาบันหนังสือสัญญาที่ว่ามาแล้วข้างต้น และตั้งแต่นั้นสืบไป บันดาพลเมืองโปรตุเกส และ

เล่ม ๔๓ หน้า ๔๑๑ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๖๕

บุคคลในความอารักขาของโปรตุเกส และองค์คณะ และ
บริษัท และสมาคมโปรตุเกส จะต้องขึ้นอยู่ในอำนาจศาล
ฝ่ายสยาม

ข้อ ๒

จนกว่าจะได้ประกาศและใช้ประมวลกฎหมายสยามแล้ว
ทั้งหมด กล่าวคือ ประมวลกฎหมายอาญา, ประมวลกฎหมาย
แพ่งกับพาณิชย์, ประมวลกฤษฎาพิพาท กัมพระธรรมนูญ
ศาลทั้งหลายนั้น กับมีกำหนดต่อไปอีกห้าปี แต่ไม่เกินกว่า
ห้าปี ฝ่ายประเทศโปรตุเกส ถ้าเห็นสมควรที่จะกระทำเพื่อ
ประโยชน์แก่ความยุติธรรมเมื่อใด จะให้พนักงานทูตอังกฤษ
ในกรุงสยามทำคำขอเป็นหนังสือถึงผู้พิพากษาแห่งศาล ซึ่ง
พิจารณาความค้างอยู่ยังไม่แล้ว ในคดีที่พลเมืองโปรตุเกส
ถูบุคคลในความอารักขาของโปรตุเกส ฎาองค์คณะ ฎาบริษัท
ฎาสมาคมโปรตุเกส เป็นจำเลย ฎาผู้ต้องหานั้น ถอนคดีที่
ชำระค้างอยู่ในศาลฝ่ายสยามใดๆ ก็ได้ เว้นไว้แต่ศาลสูงสุด
ฎาศาลฎีกานั้น ถอนไม่ได้

คดีเช่นนั้นเมื่อถอนแล้ว จะได้โอนไปให้เจ้าพนักงานทูต
อังกฤษพิจารณาตัดสิน และอำนาจศาลฝ่ายสยามในคดีเช่น

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๖๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๓ หน้า ๔๑๒

ว่านี้ จะยุติสิ้นแต่ขณะนั้นไป คดีใดๆ ที่ได้ถอนแล้วตั้งนี้
พนักงานทนายสูงสุดจะได้จัดการให้สำเร็จไปตามกฎหมายโปรตุ
เกสที่สมควรแก่การณ์ เว้นไว้แต่ว่าถ้าคดีความใดตกอยู่ใน
วิสัยบังคับแห่งประมวลกฎหมาย กฎหมายของพระราช
อาณาจักรสยามซึ่งได้ประกาศและใช้ถูกต้องแล้วไซ้ สิทธิและ
ความรับผิดชอบของคู่ความนั้น จะต้องเป็นไปตามบทกฎหมายไทย
เพื่อประโยชน์ที่จะชำระคดีเช่นว่านี้ กับทั้งที่จะบังคับ
ให้เป็นไปตามคำพิพากษาซึ่งจะพึงมีในคดีเช่นนี้ อำนาจศาล
ของพนักงานทนายสูงสุดโปรตุเกสในกรุงสยามจะคงมีอยู่ต่อไป
ถ้าภายในเวลาอันสมควรภายหลังเวลาที่ได้ประกาศประมวล
กฎหมายที่กล่าวมาแล้วนั้น ประเทศโปรตุเกสเล็งเห็นว่ามี
ความที่ควรระวังเกี่ยวอย่างหนึ่งอย่างใดในประมวลกฎหมายเหล่านี้
นั้น คือ ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งกับ
พาณิชย์ ประมวลกกระบวนพิจารณา และพระธรรมนูญศาล
ทั้งหลายนั้น รัฐบาลสยามจะพยายามที่จะแก้ความที่ระวังเกี่ยว
นั้นๆ

ข้อ ๓

การอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้นในคดีที่พลเมืองโปรตุ
เกส ฎาบุคคลในความอารักขาของโปรตุเกส ฎาองค์คณะ

ญบริษัท ฤ๓สมาคมโปรตุเกสเป๓คู้ความน้๓ ศาลอุ๓ธรณ์
ณะกร๓งเทพ ฯ จะต้อ๓งพิจารณาพิพากษา

การอุ๓ธรณ์ ในบ้๓ญหากฎหมายน้๓ จะต้อ๓งเป๓นอันร้อ๓ง
อุ๓ธรณ์ ได้จากศาลอุ๓ธรณ์ณะกร๓งเทพ ฯ ขึ้นไปย้๓งศาลสูงส๓สุด
ฤ๓ศาลฎีกาน้๓

พลเม๓องโปรตุเกส ฤ๓บุคคลในความอาร๓ักขาของโปรตุเกส
ฤ๓องค้๓ณะ ฤ๓บริษัท ฤ๓สมาคมโปรตุเกสที่เป๓นจ้๓าเลยฤ๓ผู้
ต้อ๓งหาในค้๓ดีที่เกิดขึ๓นในม๓ณฑลชนบทท้๓งหลายน้๓จะร้อ๓งขอใ้
ย้๓ยศาลก็ได้ ถ้าและศาลเห๓็นว่าควรย้๓ยแล้วการพิจารณา
ค้๓ดีน้๓ ต้อ๓งพิจารณาณะกร๓งเทพ ฯ ฤ๓ต้อ๓งหาผู้พิพากษา
เห๓่งศาลซ้๓งหากจะต้อ๓งพิจารณาค้๓ดีน้๓ณะกร๓งเทพ ฯ

ข้อ ๔

เพื่อต้อ๓งบ้๓องกันความข๓ก ล้๓บากัน จะพ้๓งเกิดมีขึ๓นใน
การโอนอ้๓นาจศาลตามความที่ค้๓ดีไว้ ในโปร๓โตค๓ลฉบับน้๓ จึง
ได้ย้๓นยอมต๓กลงกันว้๓

(ก) บ้๓นต๓าคดีท้๓งหลายที่ จะต้อ๓งพ้๓องหากัน ภายหล้๓งส้๓น
ก้๓าหนดสามส้๓บวัน นับต้๓งแต่วันแ๓ก เป๓ล้๓ย๓น ส้๓ต๓ย๓บ้๓น ส้๓ัญญาที่
กล้๓วมาข้๓งต้๓นนั้น จะต้อ๓งย้๓นพ้๓องและพิพากษาในศาลไทย

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๖๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๓ หน้า ๔๑๔

ไม่เล็กลงว่าเหตุที่เกิดขึ้น จะได้มีขึ้นก่อน ฤภายหลัง
วันแลกเปลี่ยนสัตยาบันที่กล่าวมาแล้วนั้น

(ข) บันดาคดีทั้งหลายที่ชำระค้างอยู่ต่อหน้าพนักงานทูต
ฤกงสุลโปรตุเกสในกรุงสยาม เมื่อณวันที่กล่าวมาแล้วนั้น
จะคงชำระต่อหน้าพนักงานนั้นอีกต่อไป จนกว่าคดีเหล่านั้น
จะได้จัดการให้สำเร็จเด็ดขาดไป และอำนาจศาลของพนักงาน
ทูตและกงสุลโปรตุเกสจะต้องคงมีอยู่เต็มทีเพื่อการนี้

ในการที่เกี่ยวข้องกับคดีใด ๆ ที่พนักงานทูตฤกงสุลโปรตุ
เกสต้องพิจารณาตามความในวรรค (ข) ของข้อ ๔ นี้ก็ดี ฤ
ในคดีใด ๆ ที่พนักงานโปรตุเกสที่วันนั้นจะฟังถอนมาตามที่กล่าว
ไว้ในข้อ ๒ นี้ก็ดี ถ้าพนักงานทูตฤกงสุลเช่นนี้จะร้องขอ
แล้ว เจ้าพนักงานฝ่ายสยามจะต้องช่วยเหลือในการทุกอย่าง
ที่เกี่ยวข้องกันนั้น ๆ

เพื่อเป็นพยานแก่การนี้ ผู้มีอำนาจเต็มทั้งสองฝ่ายที่มิ
อ้างท้ายนี้ได้ ลงนามและประทับตราลงไว้ในโปรโตคอลฉบับ
เป็นสำคัญ ณ วันที่สิบสี่เดือนสิงหาคม พุทธศักราช
พันเก้าร้อยยี่สิบห้า ตรงกับวันที่สิบสี่ของเดือนที่ห้าพระพุ
ทธศักราช สองพันสี่ร้อยหกสิบแปด

(ลงนามและประทับตรา) พระยาสรรพกิจปริษา

(ลงนามและประทับตรา) ดร. วาสุโค บอรุเกส